

Enstitüsü: Sosyal Bilimler

Dalı: İktisat

Programı: Para ve Sermaye Piyasaları

Tez Türü: Yüksek Lisans

Tez Danışmanı: Prof.Dr. Ali Şen

ÖZET

Risk kavramı yıllardır türlü araştırmacıların ve bilim insanlarının ilgisini çeken ve incelemelere konu olmuş son derece önemli bir kavramdır. Bu çalışmalar riskin öznel mi yoksa nesnel bir kavram mı olduğuna dair soruları beraberinde getirmiştir. Bu sorunun cevabı hala tam olarak verilememiştir.

Gerek para gerekse sermaye piyasalarında yaşanan finansal riskler bu araştırmaların konusunu oluşturmaktadır. Finansal riskler, geniş risk kavramının alt dallarından biridir. Yatırım yapan işletmeler, hayatlarını idame ettirmeye çalışan insanlar, devletler ve bireysel yatırımcılar bu riskler ile karşı karşıya kalmaktadır.

Yapılan çalışmada risk kavramına karşı öznel ve nesnel bakışlar incelenmiştir. Ancak gerek riskin büyüklüğünün, gerekse risk algılarının ölçümünde kullanılan metot riske karşı öznel bir yaklaşım sergileyen psikometrik paradigma olmuştur. Psikometrik paradigma, temeli Slovic, Fischhoff ve Lichtenstein tarafından atılan bir risk ölçüm yöntemidir.

Psikometrik paradigma yönteminde kişilerin risk algısını önemli ölçüde etkileyen iki risk karakteri bulunur. Bunlar riskin sonuçlarının ciddiyeti ve riskin daha önce tecrübe edilip edilmediğidir. Yıllar geçtikçe psikometrik paradigma ile beraber çalışan disiplinlerin sayısı artmıştır. Tıp bu disiplinlerden biri olmuştur. Tıp disiplinine ek olarak bir kaza sonucu ölüm veya yaralanma riskini ölçen FADIS ölçeği psikometrik paradigma yöntemi ile beraber çalışmakta ve çok başarılı sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

Çalışmada yer verilen bir başka önemli konu hata türleri ve etkileri analizi olmuştur. Bu analiz türü 1960'lı yıllarda NASA tarafından geliştirilmiş ve yıllar içinde bilim insanlarının katkısı ile daha kaliteli bir hale gelmiştir.

Çalışma içerisinde bazı önemli yenilikler de yer almaktadır. Risk vanası kavramı ve akıllı finansal risk kontrol sistemleri bunlara örnektir. Bu kavramlar üzerinde belirli bir çalışma yapıldıktan sonra tez çalışmasına eklenen kavramlardır.

Çalışma sonunda ise tez içerisinde yoğun biçimde yer alan psikometrik paradigma tekniklerinin, hizmet sektöründe faaliyet gösteren bir işletmeye uygulanışı yer almaktadır. İşletme analizinden sonra, psikometrik paradigma yöntemi ile risk vanalarının beraber kullanılması ile risk yönetiminin daha başarılı olabileceği görülmüştür. Bu sonuç, çalışmada sıkça uygulanan iki kavramın önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Risk, Finansal Risk, Risk Algısı, Psikometrik Paradigma, Risk Yönetimi, Risk Kontrol Sistemleri, Risk Vanası

ABSTRACT

Risk concept is an important concept which has been discussed for years by researchers and scientist. Some approaches define risk as an objective concept whether the others define it as an subjective concept. Both subjective and objective approaches are investigated in this work.

The risks which can occur in both money and capital markets are the subject of this work. Financial risks are one of the component of risk concept. Companies which make investments, individual investors, lay people and states can be affect from these financial risks.

In this work, both objective and subjective approaches are investigated. But in measurement of real size of risk and risk perception level, psychometric paradigm is selected. Psychometric paradigm is a risk measurement approach which was created by Paul Slovic, Baruch Fischhoff and Sarah Lichtenstein.

In psychometric paradigm, there are two main risk characteristics which affect individual risk perception level. These characteristics are dread and novelty. In the last few years, the number of disciplines which work with psychometric paradigm enhanced. Medicine is one of these disciplines. FADIS scala also works with psychometric paradigm and takes successfull results.

The other important subject which is analyzed in this work is FMEA. This analysis firstly created by NASA in the third quarter of 19th century and following year it has been developed. There are some newness in this work. Risk valves and smart financial risk control systems are good examples of these newness.

At the end of the work, there is a application about psychometric paradigm. With this application it is noticed that psychometric paradigm and risk valves should be used together and both of them very important.

Keywords: Risk, Financial Risks, Risk Perception, Risk Valves, Risk Management, Psychometric Paradigm, Risk Control Systems